

Artikel bragt i Weekend avisen den 28. januar 2005

EU. De næste to år bliver en helt unik periode for EU. De 10 nye lande skal integreres i samarbejdet, forfatningstraktaten skal udsættes for folkets dom i en halv snes lande – og der skal vedtages nyt budget for årene 2007-13.

En farlig cocktail

Af Anne Mette Vestergaard

Det ville være synd at sige, at EU fylder i den igangværende valgkamp. Men ligegyldigt hvilken regering, der måtte blive resultatet af valget til Folketinget, skal der tages hånd om EU før eller siden. EU's forfatningstraktat er ganske vist undertegnet, men den træder først i kraft, når den er godkendt af alle de nuværende 25 medlemslande. Fristen er 1. november 2006. De fleste lande klarer den sag i parlamentet, mens den kommende danske regering – sammen med en halv snes andre regeringer i EU – har den tvivlsomme fornøjelse at skulle gennem en folkeafstemning.

De næste to år bliver en helt unik periode for EU. De 10 nye lande skal integreres i samarbejdet, og parallelt med de mange folkeafstemninger har EU et væld af tunge sager på dagsordenen.

Bortset fra forfatningstraktaten var der i 2004 noget nær stilstand i EU's lovgivningsmaskineri, fordi der både var valg til Europa-Parlamentet og udskiftning af Kommissionen. I 2005 og 2006 vil sagerne nærmest falde over hinanden. Skal de snærende bånd i Vækst og Stabilitetspagten blødes op? Er det muligt at få Lissabon-processen målrettet, så den kan føre til øget beskæftigelse i EU? Hvem skal betale regningen for at få udviklet de nye fattigere EU-lande?

Det vil koste blod, sved og tårer at finde svaret på de spørgsmål. Det luxembourgske formandskab, der tog over den 1. januar, har allerede nok at se til, og briterne får også deres sag for i andet halvår af 2005. Det kan let vise sig at være en farlig cocktail, at der skal løses svære sager, samtidig med at vælgerne skal til stemmeurnerne. Medlemslandene vil tøve med at udvise den fornødne kompromisvilje, så længe de risikerer at blive straffet af vælgerne med et nej forfatningstraktaten.

Det er aldrig tidligere sket, at der næsten samtidigt kører kampagner om godkendelse af en ny EU-traktat i så mange lande på én gang. Men ansvaret for at få traktaten i hus vil påhvile hvert lands regering. Alle vil være påpasselige med ikke at komme med initiativer og udtalelser, der kunne ses som utidig indblanding i de andres nationale afstemninger.

Der spekuleres meget i, om rækkefølgen af afstemningerne kan have nogen betydning for resultatet. Ser man på kalenderen, ligner det et forsøg på at skabe en positiv domino-effekt. Spanien i februar, Portugal i april, Holland og Frankrig i maj eller juni. Luxembourg i juli. Efter sommerferien venter afstemninger i Polen og Irland. Spanien, Portugal og Luxembourg skulle være sikre på et ja. I Holland og Frankrig er meningsmålingerne positive, men de to lande anses alligevel for jokere, fordi nej-siden i begge lande vil kæde forfatningstraktaten sammen med deres modstand mod tyrkisk medlemskab, til trods for at de to spørgsmål ikke har noget med hinanden at gøre. Resultatet i Polen er usikkert, mens Irland, der overraskede med et nej til Nice-traktaten, anses for en sikker ja-siger denne gang.

Der vil blive ventet på resultatet af hver eneste afstemning i 2005 med tilbageholdt åndedræt, men den virkelige gyser kommer først i 2006, når det bliver de EU-skeptiske briteres tur. Også i Storbritannien ligger der taktiske overvejelser til grund for afstemningsdatoen. Den officielle udlægning er, at der ikke er plads i kalenderen i 2005, hvor der både skal være parlamentsvalg og EU-formandskab. Når den britiske folkeafstemning ventes at ligge så sent som i forsommeren 2006, kunne det skyldes, at premierminister Blair håber på, at briterne vil lade sig påvirke af, at alle andre EU-lande forinden kan have stemt ja. Men udsigterne for et britisk ja ser så håbløse ud, at Blair snarere har det lønlige håb, at andre lande forinden vil have stemt nej, så han ikke selv står isoleret med hele problemet. Samtidig vil der være mulighed for, at UK kan trække andre lande med i faldet. Det kunne f.eks. være EU-kritiske Tjekkiet, der formentlig skal stemme i juni 2006.

For den kommende danske regering vil det helt store hovedbrud være, hvornår den danske afstemning skal placeres. Flere danske EU-parlamentarikere har advaret mod, at Danmark lægger sig i kølvandet på andre. Nyrup og Dam Kristensen (begge S) har f.eks. argumenteret for, at vælgerne har større respekt for, at Danmark melder klart og uafhængigt ud. Karin Riis Jørgensen (V) har tilsvarende sagt, at Danmark ikke skal pantsætte sin bevægelsesfrihed hos briterne. ”Vi skal være med i ja-klubben” har hun udtalt og hentyder dermed til, at det er de lande, der siger ja, der kommer til at bestemme, hvad der skal ske med EU-samarbejdet i tilfælde af et nej i f.eks. Storbritannien.

Meningsmålingerne er positive. Vælgerne ser ud til at bifalde SFs kursændring til fordel for en mere positiv EU linie. Så hvorfor ikke tage tyren ved hornene og få ryddet det besværlige EU af vejen straks i begyndelsen af den kommende valgperiode?

De fleste EU-lande har det til fælles, at EU ofte udpeges til syndebuk for upopulære beslutninger, og det kan derfor være fristende at lege stilleleg i Bruxelles, til den sidste folkeafstemning er overstået. Men de svære sager forsvinder ikke bare, selv hvis alle gik på liste sko de næste to år.

Den vigtigste af alle de tunge EU-sager kan imidlertid vise sig umulig at løse i såvel 2005 som 2006. EU skal have en ny budgetramme for 2007-13, da det nuværende udløber i 2006. Den allersværeste knast bliver den britiske rabatordning, som Margaret Thatcher tilkæmpede sig, og som er kommet under pres efter udvidelsen. Luxembourg håber på en snarlig løsning. Det er med kommissionsformand Barrosos ord ”ambitiøst” – en diplomatisk omskrivning for umuligt.

Det ville godt klæde briterne at tage ansvar for et kompromis om EU's budget under deres EU-formandskab, men rabatordningen er hjerteblod for briterne, så kompromisviljen vil næppe indfinde sig inden deres folkeafstemning. Tyskland overtager formandskabet i 2007 og risikerer at skulle overtage roret uden en ny budgetramme. Dermed får tyskerne nok engang ansvaret for at få enderne til at mødes, når de overtager formandskabet i 2007. Med den økonomiske krise efter genforeningen er det tvivlsomt, om Tyskland nok engang vil spytte i bøssen og påtage sig rollen som EUs malkeko.

Anne Mette Vestergaard er europapolitisk chefrådgiver ved Dansk Institut for Internationale Studier